

05

ชื่อวัดสำคัญในประเทศอินเดีย: การศึกษาโครงสร้าง และความหมายตามมุมมองทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์

Toponymy of Glorious Temples Names in India: An Ethnosemantic Study of Structure and Meaning

Received: May 2, 2024 | Revised: June 16, 2024 | Accepted: June 20, 2024

DOI :

ดร.ระวี จันทรส่อง*

Dr. Rawee Jansong

พงศธร สุรินทร์**

Phongsatorn Surin

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาตะวันออก สาขาวิชาภารตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่ อีเมล: raweejan@gmail.com

Assistant Professor, Department of Eastern Languages, Division of Bharatavidya, Faculty
of Humanities, Chiang Mai University. email: raweejan@gmail.com

** อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาภาษาตะวันออก (ภาษาไทย) คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก อีเมล: tour.pst@gmail.com

Lecturer, Department of Thai, Faculty of Business Administration and Liberal Arts,
Rajamangala University of Technology Lanna, Tak. email: tour.pst@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง “ชื่อวัดสำคัญในประเทศไทยอินเดีย: การศึกษาโครงสร้างและความหมายตามมุมมองทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างและความหมายที่สะท้อนให้เห็นคุณค่าสำคัญของชื่อวัดสำคัญในประเทศไทยอินเดียตามมุมมองทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลชื่อวัดสำคัญในประเทศไทยอินเดีย โดยใช้วิธีค้นหาจากเว็บไซต์ <https://www.google.co.th/maps/> ต่อมาใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 360 ชื่อ ผลการศึกษาพบว่า ด้านโครงสร้างของชื่อวัดสำคัญในประเทศไทยอินเดีย พบเฉพาะโครงสร้างขยายส่วนด้านวงความหมายของชื่อวัดสำคัญในประเทศไทยอินเดีย พบทั้งหมด 10 วงความหมาย ได้แก่ 1) วงความหมายที่เกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 2) วงความหมายที่เกี่ยวกับสถานที่ 3) วงความหมายที่เกี่ยวกับผู้ให้กำเนิดและนักบวช 4) วงความหมายที่เกี่ยวกับวัตถุและสิ่งของ 5) วงความหมายที่เกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะ 6) วงความหมายที่เกี่ยวกับธรรมชาติและพืชพันธุ์ไม้ 7) วงความหมายที่เกี่ยวกับความเป็นสิริมงคล 8) วงความหมายที่เกี่ยวกับผู้ปกครองเมือง 9) วงความหมายที่เกี่ยวกับสัตว์และสัตว์ในตำนาน และ 10) วงความหมายที่เกี่ยวกับตำแหน่ง จากการศึกษาโครงสร้างและวงความหมายสะท้อนให้เห็นคุณค่าสำคัญที่ปรากฏผ่านการตั้งชื่อวัดสำคัญ พบทั้งหมด 5 ประการ ได้แก่ 1) ความเชื่อทางศาสนาที่หลากหลาย 2) ระบบวรรณะที่ตรึงแน่นในสังคมอินเดีย 3) ลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่สัมพันธ์กับการตั้งวัดสำคัญ 4) ฐานทรัพยากรทางธรรมชาติ และ 5) ตัวละครสำคัญในวรรณกรรมอินเดีย

คำสำคัญ: วัดสำคัญ, ประเทศไทยอินเดีย, อรรถศาสตร์ชาติพันธุ์

A b s t r a c t

This research aims to investigate the structure and meaning of temple names, leading to a reflection on the value of toponymic temples in India through Ethnosemantic Study. The data was collected from Google Maps using purposive sampling to acquire 360 temple names. The results revealed that the structure of toponymic temples in India depicts expanded structures. Additionally, a total of 10 sub-semantic domains pertaining to the toponymic temples in India are identified, encompassing sacred, placed, mothered and ascetic, objected, attributed, nature and flora, auspicious, ruler, animals and mythical creatures, and geographic located domains. The study elucidates the values manifested through these toponymic temples' names in India, identifying a total of the following 5 values, including diverse religious beliefs, the entrenched caste system in Indian society, geographical features associated with temple locations, natural resources, and famous characters in Indian literature.

Keywords: Glorious Temples Name, India, Ethnosemantics

บทนำ

วัดในประเทศไทยเป็นศาสนสถานอันศักดิ์สิทธิ์และเป็นสิริมงคล แก่ผู้ที่ศรัทธาและพบเห็น อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงเรื่องราวหรือสภาพทางสังคมที่ได้มีบทบาทเกี่ยวข้องในด้านต่างๆ อย่างชัดเจน เช่น ด้านประวัติศาสตร์ สังคม และวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ ศาสนสถานสำคัญอย่างเช่นวัดในประเทศไทยอินเดียบางแห่ง เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ เช่น การวัดฤๅติ ศิลปหัตถกรรม จิตรกรรม ตำนานและรูปเคารพของเทพเจ้าที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ปรากฏภายในวัด กล่าวได้ว่า การตั้งชื่อวัดมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับศาสนา ความเชื่อ ประวัติศาสตร์ อารยธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคม ดังนั้นการตั้งชื่อวัดจึงสะท้อนให้เห็นถึงระบบโนทัศน์ที่แสดงถึงกลไกความหลากหลายวัฒนธรรมของประเทศไทยได้เป็นอย่างดี

เมื่อมีการสร้างวัด ชื่อหรือการขนานนามวัดนั้น ๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่สัมพันธ์กับความหมายโดยรอบ ชื่อวัดจึงทำหน้าที่ในการฉายภาพอันเป็นลักษณะเฉพาะต่าง ๆ ทั้งด้านประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ หรือความสัมพันธ์กับเทพเจ้า เช่น วัดศรีหนุมาน श्री हनुमान मंदिर (śrī hanumāna mandira) เป็นวัดที่สื่อความหมายถึงเทพเจ้าศักดิ์สิทธิ์ของชาวฮินดู คือหนุมาน ซึ่งชาวฮินดูจำนวนมากให้ความเคารพศรัทธาหนุมานไม่แพ้เทพเจ้าองค์อื่นๆ เพราะหนุมานเป็นสัญลักษณ์ของความบริสุทธิ์ ความอ่อนน้อมถ่อมตัว และ

การอุทิศตนด้วยความจงรักภักดีต่อพระรามอย่างสุดหัวใจ ชาวฮินดูจึงเชื่อกันว่าการบูชาองค์หนุมานจะทำให้เจ้านายรักและเอ็นดู หรือถ้าผู้ใดเป็นนายลูกน้องก็จะซื่อสัตย์และอยู่ในโอวาทมากขึ้น นอกจากนี้ด้วยความแข็งแกร่งมากด้วยอิทธิฤทธิ์ของหนุมาน ทำให้หลาย ๆ คนขอพรให้ตนแข็งแรง และไม่พ่ายแพ้ต่อสิ่งใดเช่นกัน (รัตนาวดี โสมพันธ์ 2566: ออนไลน์)

จากการศึกษาประเด็นเกี่ยวกับวัดทั้งในประเทศและต่างประเทศพบว่า มีการศึกษาประเด็นเกี่ยวกับวัดในศาสตร์สาขาต่างๆ จำนวนหนึ่ง เช่น สาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์ สาขาโบราณคดี และสาขาประวัติศาสตร์ ดังงานวิจัยของ Raj (2022: 42) ซึ่งให้เห็นว่า ประเทศเมียนมาร์มีภูมิศาสตร์ติดกับประเทศอินเดียและได้รับอิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรมของศาสนาฮินดู ดังเห็นได้จากสถาปัตยกรรมของเมืองต่างๆ เช่น นัต เหล่าง์ จาวง์ (NathlaungKyaung Temple) เป็นวัดฮินดูที่ชาวเมียนมาร์สร้างถวายให้แก่พระวิษณุ ตั้งอยู่ภายในกำแพงเมืองพุกามเก่า ในขณะที่งานวิจัยของ Ngo (2016: 10-13) เน้นย้ำถึงความหมายของวัดฮุง (Hung Temple) ในจังหวัดพุโธ (Phu Tho) ประเทศเวียดนาม ที่ผู้คนเวียดนามสร้างขึ้นในฐานะ

สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์แห่งการเคารพบูชาของชาติต่อบรรพบุรุษที่ปัจจุบันได้รับการเคารพในฐานะเทพเจ้า ผู้วิจัยเห็นว่าแนวทางการศึกษาประเด็นเกี่ยวกับวัดในสาขาต่างๆ จะเป็นประโยชน์ช่วยชี้ให้เห็นความสำคัญของวัดในมิติต่างๆ ได้ อีกทั้ง มีการศึกษาชื่ออนุสาวรีย์ในประเทศกัมพูชาด้วยมุมมองทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ซึ่ง Sotheavin (2018: 23-24) นำเสนอให้เห็นว่า ผู้คนในท้องถิ่นได้เข้าใจและตีความชื่ออนุสาวรีย์และชื่อสถานที่ตามตำนานพื้นบ้าน ความทรงจำที่เล่าขานหรือจดจำ และสืบทอดต่อกันมารุ่นต่อรุ่น รวมไปถึงการนำเสนอให้เห็นว่าชาวกัมพูชายังคงรักษาศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณีที่สัมพันธ์กับอนุสาวรีย์ในประเทศกัมพูชาได้อย่างมั่นคง

อย่างไรก็ตาม สาขาภาษาศาสตร์ มีการศึกษาประเด็นเกี่ยวกับวัดในมิติของการตั้งชื่อตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์เพื่อเผยให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่สะท้อนมาจากการตั้งชื่อต่างๆ เช่น ชื่อสถานที่ในประเทศอินเดียของเสกสรรค์ สว่างศรี และพงศธร สุรินทร์ (2565: 230) ที่เผยให้เห็นว่า การใช้แนวคิดอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) ผ่านการวิเคราะห์คำศัพท์จากชื่อสถานที่พักในเมืองพาราณสี ประเทศอินเดีย จะทำให้สามารถเข้าถึงระบบปริชาน (Cognitive) ซึ่งหมายถึงระบบความรู้ ความคิด มโนทัศน์ และสะท้อนวัฒนธรรมพื้นฐานของกลุ่มคนผู้อาศัยอยู่ในเมืองพาราณสีได้อย่างเข้าใจกัน ความสำคัญข้างต้นสอดคล้องกับงานวิจัยจำนวนหนึ่งที่ศึกษาการตั้งชื่อวัด เช่น การตั้งชื่อวัดลาว การตั้งชื่อวัดจีน และการตั้งชื่อวัดไทย ดังงานวิจัยของ Xiaoxiao & Numtong (2023: 237-252) ศึกษาชื่อวัดไทย-จีน พบว่าเป็นวัดที่มีทั้งชื่อจีนและไทยและตอบสนองความศรัทธาแบบเซนในประเทศไทย ชื่อของวัดเหล่านี้มีความแตกต่างกันทั้งในแง่ของแหล่งที่มาของการตั้งชื่อและวิธีการแปล สะท้อนถึงลักษณะเฉพาะของพุทธศาสนานิกายเซนของไทย และงานวิจัยของพระศรีรัตนมณี

(ขวัญรัก เกษรบัว) และคณะ (2562: 632-637) เปรียบเทียบภูมินามวัดในประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งให้เห็นว่าชื่อวัดทั้งสองประเทศมีความคล้ายคลึงและแตกต่างกันเป็นผลมาจากปัจจัยทางภูมิศาสตร์ รากฐานทางวัฒนธรรมและการนับถือศาสนา

เมื่อสำรวจงานวิจัยในอดีตข้างต้น พบว่า การตั้งชื่อวัดตามมุมมองอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์สะท้อนให้เห็นถึงระบบโนทัศน์ (Concept) ของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ด้วยเหตุสำคัญนี้จึงเป็นเรื่องน่าสนใจที่ผู้วิจัยจะศึกษาการตั้งชื่อวัดสำคัญในประเทศอินเดียครั้งนี้ อนึ่ง ในปัจจุบันผู้วิจัยสังเกตว่าวัดสำคัญในอินเดียบางแห่งสอดคล้องไปกับความเชื่อของสังคมไทย จนทำให้คนไทยบางกลุ่มยอมรับความเชื่อเหล่านั้น การยอมรับความเชื่อหรือการมูเตลู ทำให้คนไทยเดินทางไปกราบไหว้วัดสำคัญ งานวิจัยนี้อาจมีส่วนทำให้คนทั่วไปรู้จักวัดสำคัญในอินเดียอย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น และอาจทำให้คนไทยจำนวนมากเดินทางไปอินเดีย ซึ่งจะเป็นความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศได้

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชื่อวัดสำคัญในประเทศอินเดีย โดยการศึกษาโครงสร้างและความหมายตามมุมมองทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างความเข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน และเข้าใจการมองโลกของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในเมืองต่างๆ ของประเทศอินเดีย จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ด้วยบท (Textual analysis) คือ ชื่อวัดสำคัญในประเทศอินเดีย ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การปกครองเกี่ยวกับรัฐและดินแดนสหภาพซึ่งเป็นสถานที่ในการสืบค้น ซึ่งรวบรวมข้อมูลชื่อวัดสำคัญทั้งหมด 360 ชื่อ ด้วยวิธีการสุ่มชื่อวัดสำคัญแบบเจาะจง (purposive sampling) จากเว็บไซต์ <https://www.google.co.th/maps/>

โดยวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์¹ ต่อมาแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ลำดับ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ได้แก่ 1) วิเคราะห์โครงสร้างและที่มาของชื่อวัดสำคัญในประเทศอินเดีย และ 2) วิเคราะห์วงความหมายของชื่อวัดสำคัญในประเทศอินเดีย หลังจากนั้นผู้วิจัยจะสรุปผลการศึกษาที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และอภิปรายผลการศึกษาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผลการวิจัยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านโครงสร้างของชื่อวัดสำคัญในประเทศอินเดีย

โครงสร้างขยาย หมายถึง โครงสร้างของชื่อวัดสำคัญในประเทศอินเดียที่มีส่วนประกอบของคำแสดงตั้งแต่ 2 ลักษณะขึ้นไป คือ ส่วนประกอบที่บังคับปรากฏ (+) และส่วนประกอบที่ไม่บังคับปรากฏ (±)² ดังตัวอย่างต่อไปนี้

¹ บทความวิจัยนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์มาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ที่มาของชื่อวัดและสภาพสังคมที่สะท้อนจากการตั้งชื่อวัดสำคัญในเมืองต่าง ๆ ของประเทศอินเดีย ดังที่ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2549: 74-76) กล่าวว่า แนวคิดอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์เป็นแนวคิดที่นำมาใช้ในการศึกษาภาษาเพื่อเข้าใจความคิดของมนุษย์ เพื่อเข้าถึงระบบปริชาน ความรู้ ความคิด ค่านิยม และทัศนคติของกลุ่มชนใดกลุ่มชนหนึ่ง เนื่องจากคำเป็นตัวแทนของมโนทัศน์ และสรรพสิ่งที่ป็นรูปธรรมและนามธรรมจนสามารถสร้างองค์ความรู้ต่าง ๆ ทั้งนี้ Frake (1980) ได้เสนอว่า นักชาติพันธุ์วิทยาควรที่จะศึกษาระบบปริชานของกลุ่มชาติพันธุ์ที่สนใจ และศึกษาว่ามนุษย์ตีความโลกแห่งประสบการณ์ของตนอย่างไร ซึ่งจะเห็นได้จากวิธีการที่ใช้พูดเกี่ยวกับประสบการณ์นั้นโดยการวิเคราะห์คำและระบบคำศัพท์เพราะจะทำให้เห็นมโนทัศน์ของกลุ่มชาติพันธุ์นั้นได้

² ส่วนประกอบที่บังคับปรากฏ หมายถึง การปรากฏของหน่วยศัพท์ ศิริ เสมอ และส่วนประกอบที่ไม่บังคับปรากฏ หมายถึง การปรากฏของหน่วยศัพท์อื่น ๆ ที่อาจปรากฏหรือไม่ปรากฏร่วมกันก็ได้

ชื่อวัดสำคัญ	ส่วนประกอบที่ไม่บังคับ ปรากฏ (+)	ส่วนประกอบที่บังคับ ปรากฏ (±)
ไคลาช มंदिर	ไคลาช (kailāśa) 'ภูเขาไคลาศ (ธรรมชาติ)'	มंदिर (mandira) 'วัด (คำ บ่งชี้วัด)'
स्वर्ण मंदिर	स्वर्ण (svaṛṇa) 'ทองคำ (สิ่งของ)'	มंदिर (mandira) 'วัด (คำ บ่งชี้วัด)'
स्वामीनारायण अक्षरधाम मंदिर ³	स्वामीनारायण (svāmīnārāyaṇa) 'พระ นารายณ์ (เทพเจ้า)' กับ अक्षरधाम (akṣaradhāma) 'สถานที่ที่ไม่ถูกทำลาย (สถานที่)'	มंदिर (mandira) 'วัด (คำ บ่งชี้วัด)'
मांतारादेवी मंदिर	मां (mām) 'แม่ (ผู้ให้ กำเนิด)' กับ तारा (tārā) 'ดวงดาว (ธรรมชาติ)' กับ देवी (devī) 'เทวี (เทพเจ้า)'	मंदिर (mandira) 'วัด (คำ บ่งชี้วัด)'
वीरभद्र मंदिर	वीर (vīra) 'ความกล้า หาญ(คุณสมบัติ)' กับ भद्र (bhadra) 'ความสูงส่ง (คุณสมบัติ)'	मंदिर (mandira) 'วัด (คำ บ่งชี้วัด)'
नवग्रह मंदिर	नवग्रह (navagraha) 'ดาวนพ เคราะห์ (ธรรมชาติ)'	मंदिर (mandira) 'วัด (คำ บ่งชี้วัด)'

³ การศึกษาชื่อวัดสำคัญในประเทศอินเดียครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า มีการใช้ภาษาที่หลากหลาย เช่น ภาษาสันสกฤต ภาษาฮินดี ภาษาปัญจาบี ภาษาอังกฤษ ฯลฯ นำมาใช้ในการตั้งชื่อวัดสำคัญ เพื่อให้ข้อมูลทางภาษาเป็นไปในระนาบเดียวกันทั้งหมด ผู้วิจัยจึงถ่ายทอดเสียงชื่อวัดสำคัญของประเทศอินเดียด้วยอักษรโรมันอย่างภาษาสันสกฤตเพื่อแทนเสียงอักษรเทวนาครี เช่น कमल ถ่ายทอดเสียงเป็น kamala แปลว่า ดอกบัว

श्री लक्ष्मी मंदिर	श्री (śrī) ‘ศรี (ความสิริมงคล)’ กับ लक्ष्मी (lakṣmī) ‘พระแม่ ลักษมี (เทพเจ้า)’	मंदिर (mandira) ‘วัด (คำ บ่งชี้วัด)’
राजरानी मंदिर	राजरानी (rājarānī) ‘พระ ราชาและพระราชินี (ผู้ ปกครองเมือง)’	मंदिर (mandira) ‘วัด (คำ บ่งชี้วัด)’
श्री मयूरेश्वर मंदिर ⁴	श्री (śrī) ‘ศรี (ความสิริมงคล)’ กับ मयूरेश्वर (mayūreśvara) ‘พญานกยูง’ (สัตว์และสัตว์ ในตำนาน)	मंदिर (mandira) ‘วัด (คำ บ่งชี้วัด)’
दक्षिणेश्वर काली मंदिर	दक्षिणेश्वर (dakṣiṇeśvara) ‘หันไปทางทิศใต้ (ตำแหน่ง) และ ยิ่งใหญ่ (คุณสมบัติ)’ กับ काली (kālī) ‘พระแม่อากาลี (เทพเจ้า)’	मंदिर (mandira) ‘วัด (คำ บ่งชี้วัด)’
सुंदरी मंदिर	सुंदरी (sundarī) ‘สวยงาม (ลักษณะ)’	मंदिर (mandira) ‘วัด (คำ บ่งชี้วัด)’

⁴ คำว่า มยूरेश्वर (mayūreśvara) ‘พญานกยูง’ มีที่มาจากภาษาสันสกฤต मयूर (mayūra) ‘นกยูง’ (ระวี จันทรส่อง 2562: 270) ส่วนภาษาฮินดีใช้คำว่า मोर (Mora) ‘นกยูง’ (บำรุง คำเอก 2558: 216; เสกสรรค์ สว่างศรี 2564: 88)

2. ด้านวงความหมายของชื่อวัดสำคัญในประเทศอินเดีย

จากการวิเคราะห์โครงสร้างของชื่อวัดสำคัญในประเทศอินเดีย พบว่า โครงสร้างรูปแบบต่างๆ บ่งชี้ วงความหมายทั้งหมด 10 วงความหมาย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) วงความหมายที่เกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์

วงความหมายเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นวงความหมายที่แสดงถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในอินเดียนับถือ อันเกี่ยวเนื่องกับเทพเจ้าทั้งหลาย ตัวอย่างเช่น การเลือกใช้หน่วยศัพท์ที่อ้างถึงพระนามหนึ่งของพระศิวะ หรือ **วิรูปาक्ष** (virūpākṣa) หน่วยศัพท์นี้มาจากภาษาสันสกฤต หมายถึง ผู้มีดวงตาสามดวงไม่เหมือนคนปกติทั่วไป **วิรูปาक्ष มंदिर** (virūpākṣa mūṁḍira) ตั้งอยู่ที่เมือง **ปะตักล** (paṭṭakala) รัฐ **कर्नाटक** (karnāṭaka) วัดแห่งนี้สร้างถวายให้แก่พระศรีวิรูปาक्ष (พระศิวะ) ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำตุงคภทรา **तुंगभद्रा नदी** (tuṅgabhadra nadi) อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางหลักของการแสวงบุญ และถือเป็นสถานที่ที่ชาวบ้านเชื่อว่าศักดิ์สิทธิ์ที่สุดตลอดหลายศตวรรษที่ผ่านมา แม้ว่าสภาพวัดที่สมบูรณ์จะตั้งตระหง่านท่ามกลางซากปรักหักพังโดยรอบ แต่ชาวบ้านยังคงใช้พื้นที่วัดแห่งนี้ในการสักการะบูชาวิรูปาक्ष **วิรูปาक्ष** (virūpākṣa)

2) วงความหมายที่เกี่ยวกับสถานที่

วงความหมายเกี่ยวกับสถานที่เป็นวงความหมายที่เชื่อมร้อยไปกับสถานที่ที่มีอยู่จริงในประเทศอินเดีย ในบางวัดสำคัญจะพบว่ามี การอ้างถึงสถานที่ที่สัมพันธ์กับการเกิดของตัวละครในวรรณกรรม เช่น สถานที่เกิดของพระราม นั่นคือ **श्री राम जन्मभूमि** (śrī rām janmabhūmi) ตั้งอยู่ที่เมือง **अयोध्या** (ayodhyā) รัฐ **उत्तर प्रदेश** (uttara pradeśa) ซึ่งเป็นเมืองเก่าแก่ในประเทศอินเดีย ชาวฮินดูเชื่อว่าศรียามหรือพระรามประสูติและเคยครองราชย์ที่เมืองนี้ อโยธยาตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำสรย ทุกปีในเดือนพฤษภาคมนี้ซึ่งเชื่อกัน

ว่าเป็นเดือนประสูติของพระรามและเดือนธันวาคมซึ่งเป็นเดือนอภิเชก
สมรสกับนางสีดาจะมีชาวฮินดูมาแสวงบุญที่นี่ ทั้งนี้ยังสอดคล้องตามคัมภีร์
มหากาพย์รามเกียรติ์หรือรามายณะ **รามายण** (rāmāyaṇa) ในประเทศ
อินเดีย ชาวฮินดูเชื่อว่า ศรีรามหรือพระรามเกิดที่เมืองอโยธยา

3) วงความหมายที่เกี่ยวกับผู้ให้กำเนิดและนักบวช

วงความหมายเกี่ยวกับผู้ให้กำเนิดและนักบวชเป็นวงความหมายที่
บ่งชี้ให้เห็นว่าผู้ให้กำเนิดหรือนักบวชเชื่อมสัมพันธ์ไปกับเทพเจ้า ดังการ
ปรากฏของหน่วยศัพท์ **บาบา** (bābā) หมายถึง พ่อผู้ให้กำเนิด ซึ่งใช้เรียก
นักบวชเพื่อแสดงความเคารพ เมื่อนำหน่วยศัพท์นี้ไปประกอบกับหน่วย
ศัพท์อื่น **บาลกนาथ** (bālahanātha) ซึ่งเป็นชื่อเฉพาะก็ถูกสถาปนา
ความหมายจากนักบวชกลายเป็นผู้ถูกเคารพบูชา **บาบา บาลกนาथ มंदिर**
(bābā bālahanātha mandira) “พ่อผู้เป็นที่พึ่งของลูก” ตั้งอยู่ที่เมือง
หมีร์पुर (hamīrapura) รัฐ **हिมาचल प्रदेश** (himācala pradeśa) **บาบา บาลกนาथ จี**
(bābā bālahanātha jī) เป็นนักบวชในศาสนาฮินดู ซึ่งได้รับการบูชาด้วย
ความจงรักภักดีอย่างมากในรัฐนี้ ซึ่งตั้งอยู่ทางตอนเหนือของอินเดีย วัดแห่งนี้
ตั้งอยู่บนยอดเขาสูง ภายในวัดมีถ้ำธรรมชาติอยู่กลางเนินเขา เชื่อกันว่า
สถานที่แห่งนี้เป็นที่พำนักของ **บาบา บาลกนาथ จี** (bābā bālahanātha jī)

4) วงความหมายที่เกี่ยวกับวัดและสิ่งของ

วงความหมายเกี่ยวกับวัดและสิ่งของเป็นวงความหมายที่แสดงถึง
วัดและสิ่งของที่นำมาก่อสร้างวัดสำคัญในประเทศอินเดีย อาทิ **स्वर्ण मंदिर**
(svaṛṇa mandira) ตั้งอยู่ที่เมือง **अमृतसर** (amṛtasara) รัฐ **पंजाब** (pañjāba)
วัดแห่งนี้มีการยืมหน่วยศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวกับวัดและสิ่งของที่นำมา
ก่อสร้างวัด คือ ทองคำ **स्वर्ण** (svaṛṇa) มาตั้งชื่อวัด อีกทั้งยังผสมผสานความ
เป็นวัฒนธรรมทางภาษาของชาวปัญจาบด้วยการเรียกชื่อวัดแห่งนี้ด้วย
ภาษาปัญจาบว่า **हरिमंदर साहिब** (harimamḍara sāhība) หมายความว่า ที่

สถิตของพระผู้เป็นเจ้าของเจ้า วัดแห่งนี้ไม่ได้เป็นเพียงศาสนสถานสำคัญของชาวซิกข์เท่านั้น แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นพี่น้องและความเท่าเทียมกันของมนุษย์ทุกคนโดยไม่คำนึงถึงวรรณะ ลัทธิ หรือเชื้อชาติ ทุกคนสามารถเข้ามาแสวงบุญ หาวิถีแห่งจิตวิญญาณและการบรรลุผลทางศาสนาของตนได้ โดยมีข้อบังคับเพียงเรื่องความสำรวมให้เกียรติสถานที่ การแต่งกายต้องสุภาพ และต้องใช้ผ้าคลุมศีรษะ

5) วงความหมายที่เกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะ

วงความหมายเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะเป็นวงความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นว่าคุณสมบัติและลักษณะที่พึงประสงค์เชื่อมสัมพันธ์ไปกับกษัตริย์หรือเทพเจ้า ดังการปรากฏของหน่วยศัพท์ **บอรัมเดว (bhoramadeva)** หมายถึง ความภูมิใจ ความมั่นใจ ความน่าเชื่อถือ **บอรัมเดว มंदिर (bhoramadeva mandira)** ตั้งอยู่ที่หมู่บ้าน **ไคริงกัม (Caurāgām)** รัฐ **ชัตติสการ์ด (Chattisgarh)** คุณลักษณะที่กล่าวไปข้างต้นเชื่อมสัมพันธ์ไปกับประวัติศาสตร์ของวัดแห่งนี้ กล่าวคือ วัดแห่งนี้สร้างโดยกษัตริย์โคपालเทพ **โกपाल เดว (gopāla deva)** ราชวงศ์นาควาส ในศตวรรษที่ 11 คนในพื้นที่กล่าวกันว่าพระองค์เป็นกษัตริย์ที่บูชาพระศิวะผู้ซึ่งมีคุณสมบัติและลักษณะที่พึงประสงค์ (ความภูมิใจ ความมั่นใจ ความน่าเชื่อถือ) ในขณะเดียวกันชื่อ **บอรัมเดว (bhoramadeva)** ที่นำมาตั้งชื่อวัด **บอรัมเดว มंदिर (bhoramadeva mandira)** ยังเป็นชื่อที่สื่อความหมายถึงพระศิวะอีกด้วย

6) วงความหมายที่เกี่ยวกับบรรพชาและพีชพันธุ์ไม้

วงความหมายเกี่ยวกับบรรพชาและพีชพันธุ์ไม้เป็นวงความหมายที่เชื่อมร้อยไปกับบรรพชาและพีชพันธุ์ไม้ที่มีอยู่จริงในประเทศอินเดีย โดยเฉพาะการนำชื่อต้นไม้สำคัญของประเทศอินเดียมาใช้ในการตั้งชื่อวัดสำคัญ เช่น **มหาโบधि มंदिर (mahābodhi mandira)** ตั้งอยู่ที่เมือง **गया (gayā)** รัฐ

วิหาร (bihāra) ภายในพื้นที่มีต้นไม้ที่สืบมาจากต้นพระศรีมหาโพธิ์⁵ ที่พระพุทธรูปเจ้าตรัสรู้ และเป็นจุดหมายปลายทางของการแสวงบุญของทั้งชาวพุทธและฮินดูเป็นเวลามากกว่า 2,000 ปี วัดแห่งนี้มีโครงสร้างของวิหารคล้ายคลึงกับสถูป *สตูป* (stūpa) ที่สร้างโดยพระเจ้าอโศกมหาราช *สมรธา* *อชอก* (samrāṭa aśoka) (เสกสรรค์ สว่างศรี 2565: 183-184) มีการตั้งพระพุทธรูปองค์ใหญ่ในวัดแห่งนี้ และมีองค์ประกอบบางส่วนที่มีอายุจากช่วงรัชสมัยของพระเจ้าอโศกมหาราช สิ่งที่ปรากฏภายในอาคารปัจจุบันนั้นสร้างขึ้นราวคริสต์ศตวรรษที่ 7 หรือก่อนหน้า รวมถึงได้มีการบูรณะครั้งใหญ่ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 (Tara 2003: 17)

7) วงความหมายที่เกี่ยวกับความสิริมงคล

วงความหมายเกี่ยวกับความสิริมงคลเป็นวงความหมายที่อ้างถึงความสิริมงคลด้วยหน่วยศัพท์ *ศรี* (śrī) หน่วยศัพท์นี้มาจากภาษาสันสกฤตหมายถึง สิริมงคล ความงาม ความรุ่งเรือง ความเจริญ จากข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า หน่วยศัพท์ *ศรี* (śrī) เป็นหน่วยศัพท์ที่มักจะไปประกอบกับหน่วยศัพท์อื่น ๆ เพื่อบ่งชี้ว่าสิ่งที่ปรากฏกับหน่วยศัพท์ *ศรี* (śrī) เป็นสิ่งที่มีความสิริมงคลเหมาะสมแก่การยกย่องหรือบูชา เช่น การไปประกอบกับหน่วยศัพท์เทพเจ้า ดังชื่อวัดสำคัญ *ศรี ลक्ष्मी นรसिंहा स्वामी मंदिर* (śrī lakṣmī narasimhā svāmī mandira) ตั้งอยู่ที่เมือง *ยาदกิริเกฏา* (yādagiriḡgaṭṭā) รัฐ *เตลังกานา* (telamganā) วัดแห่งนี้ได้มีรูปปั้นต่าง ๆ ของพระนารายณ์ซึ่งเป็นอวตารของพระวิษณุ 5 รูป ซึ่งหนึ่งในนั้นมีรูปร่างคล้ายงูตัวใหญ่และมีรูปเคารพของพระกฤษณะอยู่บนหัวงูใหญ่ ภายในมีโครงสร้างคล้ายอุโมงค์คดเคี้ยว เหมือนเดินเข้าไปในท้องงูใหญ่ อีกทั้งยังมีเรื่องราวสำคัญเกี่ยวกับ

⁵ ต้นพระศรีมหาโพธิ์เป็นต้นโพธิ์ที่พระโคตมพุทธเจ้าเคยประทับและตรัสรู้ ทำให้พันธุ์ต้นโพธิ์กลายเป็นพันธุ์ไม้ที่เป็นที่เคารพนับถือของชาวพุทธเสมอมานับแต่สมัยพุทธกาล จากการวิจัยพบข้อสังเกตว่า หากเป็นวัดสำคัญที่เป็นวัดพุทธศาสนาก็จะเลือกใช้ภาษาสันสกฤต เช่น หน่วยศัพท์ที่สื่อถึงต้นศรีมหาโพธิ์ในคำว่า *มหาโพธิ* แทนการใช้ภาษาฮินดูในคำว่า *ปีปล* (ปีพมา สว่างศรี 2559: 31)

ลีลาของพระกฤษณะ ตลอดจนมีรูปเคารพหลายชิ้นที่เกี่ยวข้องกับงาน
อดิเรกในวัยเด็กของพระกฤษณะด้วย

8) วงความหมายที่เกี่ยวกับผู้ปกครองเมือง

วงความหมายเกี่ยวกับผู้ปกครองเมืองเป็นวงความหมายที่บ่งชี้ให้เห็นว่ากษัตริย์ที่พึงประสงค์มักจะเชื่อมสัมพันธ์ไปกับคุณสมบัติและลักษณะที่พึงประสงค์เช่นเดียวกัน วัดสำคัญที่บ่งชี้ถึงผู้ปกครองเมือง อันได้แก่ พระราชาและพระราชินี คือ **ราजरानी मंदिर (rājarānī mandira)** ตั้งอยู่ที่เมือง **भुवनेश्वर (bhuvaneśvara)** รัฐ **उड़ीसा (uḍīsā)** วัดแห่งนี้ชาวบ้านเชื่อกันว่าเดิมชื่อ **इंद्रेश्वर मंदिर (imdreśvara mandira)** เป็นที่รู้จักในท้องถิ่นว่าเป็นวัดแห่งความรัก **प्रेम मंदिर (prema mundira)** เนื่องจากภายในวัดแห่งนี้มีงานแกะสลักกามลีลาหรือกามเกีฬาทองทั้งผู้หญิงและผู้ชาย ซึ่งสื่อให้เห็นถึงความรักอันเป็นธรรมชาติของปุถุชนครองเรือน วัดแห่งนี้สร้างด้วยหินทรายสีแดงและเหลืองทึบ ภายในห้องศักดิ์สิทธิ์ไม่มีรูปเคารพหรือรูปเคารพที่บ่งชี้ถึงศาสนาใดๆ ดังนั้นจึงไม่เกี่ยวข้องกับนิกายใดศาสนาหนึ่งๆ อย่างเฉพาะเจาะจง

9) วงความหมายที่เกี่ยวกับสัตว์และสัตว์ในตำนาน

วงความหมายเกี่ยวกับความสัตว์และสัตว์ในตำนานเป็นวงความหมายที่อ้างถึงสัตว์และสัตว์ในตำนาน เช่น หน่วยศัพทที่อ้างถึงพญานกยูง **मयूरेश्वर (mayūreśvara)** ตั้งชื่อวัดสำคัญ **श्री मयूरेश्वर मंदिर (śrī mayūreśvara mundira)** ‘วัดพญานกยูง’ ตั้งอยู่ที่เมือง **मोरागंव (moragāva)** รัฐ **महाराष्ट्र (mahārāṣṭra)** วัดแห่งนี้ชาวบ้านเชื่อว่า พญานกยูงสัมพันธ์เชื่อมโยงกับเทพเจ้า (พระพิฆเนศ) กล่าวคือ พระพิฆเนศได้จุติเป็นพญานกยูง (การอวตารเป็นพญานกยูงของพระพิฆเนศ) หรือ **मयूरेश्वर (mayūreśvara)** ซึ่งมีพระกร 6 กรและมีผิวพรรณสีขาว พระองค์เกิดมาเพื่อพระศิวะและพระแม่ปารวตี โดยมีจุดประสงค์เพื่อสังหารปีศาจสินธุ **सिंधू नावाच्या असुराने**

(simḍhū nāvācyā asurāne) นอกจากนี้วัดสำคัญแห่งนี้ยังเป็นโบสถ์พราหมณ์ที่สำคัญที่สุดของผู้นับถือพระพิฆเนศอีกด้วย

10) วงความหมายที่เกี่ยวกับตำแหน่ง

วงความหมายเกี่ยวกับตำแหน่งเป็นวงความหมายที่แสดงถึงตำแหน่งที่ใกล้เคียงกับที่ตั้งวัดสำคัญในประเทศอินเดีย อาทิ शोर मंदिर (śora mandira) ตั้งอยู่ที่เมือง महाबलीपुरम् (mahābalīpuram) รัฐ तमिलนาडु (tamilanāḍu) วัดแห่งนี้เป็นวัดชายฝั่งทะเลตั้งอยู่บนชายฝั่งทะเลบนหินแกรนิตที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ชาวบ้านเชื่อว่าอาจสร้างขึ้นในรัชสมัยของพระเจ้านาราสีหรวมันที่ 2 नरसिंहवर्मन (narasimhavarmana) หรือที่รู้จักกันในชื่อราชสิมहा राजसिम्हा (rājasimhā) ซึ่งเป็นผู้ปกครองปัลลวะ पल्लव शासक (pallava śāsaka) ระหว่างปีคริสต์ศักราช 700 ถึง 728 บริเวณที่ตั้งวัดแห่งนี้มีศาลเจ้า 3 แห่งแยกจากกัน โดยที่ตั้ง 2 แห่ง สร้างขึ้นเพื่ออุทิศแด่พระศิวะ และที่ตั้งอีก 1 แห่ง สร้างขึ้นเพื่ออุทิศแด่พระวิษณุ วัดแห่งนี้มีโครงสร้างจากหินที่ผ่านการเจียรระไน องค์ประกอบทั้งหมดของวัดแห่งนี้บ่งชี้ให้เห็นความสำคัญของสถาปัตยกรรมดราวิเดียน द्रविड़ वास्तुकला (draviḍ vāstu-kalā)

เมื่อวิเคราะห์วงความหมายทั้งหมด 10 วงความหมาย พบว่าวงความหมายที่พบมากที่สุด คือ วงความหมายที่เกี่ยวข้องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ วงความหมายเกี่ยวกับผู้ให้กำเนิดและนักบวช และวงความหมายเกี่ยวกับความสิริมงคล ตามลำดับ ผลการวิจัยข้างต้นตั้งข้อสังเกตได้ว่า วัดสำคัญของอินเดียมักจะเชื่อมโยงไปกับความศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้า ผู้ให้กำเนิด หรือนักบวช ดังนั้นกลุ่มคนอินเดียจึงเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นับถือและนำมาตั้งชื่อวัดสำคัญจะช่วยป้องกัน คุ้มครอง หล่อเลี้ยงจิตใจได้ อีกทั้งยังพบว่า วงความหมายที่พบน้อยที่สุด คือ วงความหมายเกี่ยวกับผู้ปกครองเมือง (กษัตริย์) เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าในปัจจุบันอินเดียปกครอง

ประเทศด้วยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของรัฐ

3. ด้านคุณค่าของชื่อวัดสำคัญในฐานะที่เป็นเครื่องสะท้อน ความคิด ความเชื่อ และสังคม-วัฒนธรรมในประเทศไทย

จากการวิเคราะห์โครงสร้างและวงความหมายของชื่อวัดสำคัญในประเทศไทยมีคุณค่าในฐานะที่เป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ วรรณคดี และศาสนศาสตร์สำคัญของพื้นที่ในประเทศไทย คุณค่าสำคัญที่ปรากฏผ่านการตั้งชื่อวัดสำคัญ พบทั้งหมด 5 ประการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) คุณค่าของชื่อวัดสำคัญที่สะท้อนความเชื่อทางศาสนาที่

หลากหลาย

อินเดียเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางศาสนา และมีแหล่งกำเนิดศาสนาสำคัญของโลกถึง 4 ศาสนา คือ ฮินดู เช่น พุทธ และซิกข์ อันนำมาสู่ความหลากหลายด้านวัฒนธรรมที่ทำให้เกิดมนต์เสน่ห์ขึ้น (ผอภ จิงแสงสถิตพร และนางเยาว์ ชาญณรงค์, 2565: 235) อนึ่ง วัดสำคัญบางพื้นที่ในอินเดีย โดยเฉพาะวัดฮินดูสะท้อนให้เห็นคุณค่าของศาสนาฮินดู ผ่านความเชื่อทางศาสนา ชาวฮินดูเชื่อว่าเทพหรือเทวีแต่ละองค์มีอำนาจหรือหน้าที่เฉพาะตน เทพที่สำคัญ 3 องค์ คือ พระศิวะ พระวิษณุ และ พระพรหม จากการศึกษาชื่อวัดสำคัญของประเทศไทยในครั้งนี้ ผู้วิจัยหวังว่าชื่อวัดสำคัญที่สะท้อนความเชื่อทางศาสนาที่หลากหลายจะทำให้ผู้คนในสังคมได้ตระหนักถึงความหลากหลายของศาสนา และสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข อันนำไปสู่สังคมพหุวัฒนธรรม (Multicultural) ที่ไม่ปรากฏความขัดแย้งทางศาสนา

2) คุณค่าของชื่อวัดสำคัญที่สะท้อนระบบวรรณะที่ตรึงแน่นในสังคมอินเดีย

สังคมและวัฒนธรรมอินเดียส่วนใหญ่สัมพันธ์กับระบบวรรณะ ในสมัยก่อนทั้งอาชีพและหน้าที่ในสังคมมีการถ่ายทอดในลักษณะรุ่นสู่รุ่น แต่ละวรรณะมีหน้าที่ที่กำหนดไว้ในสังคมที่แน่นอน การดำรงอยู่ของวรรณะต่างๆ ในประเทศอินเดียอาจทำให้เกิดการยึดมั่นในความเชื่อถือ ประเพณี และจารีตต่างๆ อย่างเหนียวแน่น ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งใหม่หรืออิทธิพลจากภายนอกได้ ทำให้ประเทศอินเดียและศาสนาฮินดูอยู่รอดได้สืบมา ไม่กลมกลืนไปกับระบบอื่นๆ จากภายนอก การศึกษาค้นคว้าวัดบางพื้นที่ที่มีการตั้งชื่อเชื่อมโยงสัมพันธ์กับระบบวรรณะกษัตริย์ เพื่อสื่อให้เห็นว่า วรรณะกษัตริย์เป็นวรรณะหนึ่งในสังคมชาวฮินดู จัดเป็นวรรณะของชนชั้นสูงที่มีหน้าที่ปกครองประเทศและเป็นนักรบในภาวะสงคราม ทั้งนี้สมหวัง แก้วสุพงษ์ (2561: 132) ได้กล่าวถึงวรรณะในสังคมอินเดียได้อ่าน่าสนใจว่า วรรณะเป็นมโนทัศน์ที่แทรกซึมอยู่ในอณูแห่งลมหายใจของอินเดียมายาวนานซึ่งถ่ายทอดกันอย่างต่อเนื่องผ่านจารีตวัฒนธรรม ประเพณีที่มีการออกแบบไว้อย่างรัดกุม และอยู่ในบรรยากาศแห่งโลกความคิดแบบวงกลมทำให้วรรณะต้องวนเวียนมิเสื่อมคลาย จากการศึกษาชื่อวัดสำคัญของประเทศอินเดียในครั้งนี้ ผู้วิจัยหวังว่าชื่อวัดสำคัญที่สะท้อนระบบวรรณะของอินเดีย จะทำให้ผู้คนในสังคมได้ตระหนักถึงการแบ่งชนชั้นตามระบบวรรณะ อาจเป็นการจำกัดสิทธิในด้านต่างๆ ของผู้อื่นในสังคม หากเป็นเช่นนั้นผู้คนในสังคมที่ยังยึดถือในระบบวรรณะอย่างตรึงแน่น ควรพิจารณาและปรับตัวให้กลมกลืนกับผู้อื่นในวรรณะต่างๆ ได้อย่างเสมอภาค

3) คุณค่าของชื่อวัดสำคัญที่สะท้อนลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่สัมพันธ์กับการตั้งวัดสำคัญ

ภูมิศาสตร์ของอินเดียมีลักษณะที่เผยให้เห็นแม่น้ำสายสำคัญ

จำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่จะถือกำเนิดบนเทือกเขาหิมาลัย อันประกอบด้วย แม่น้ำสินธุ (The Sindhu) อันถือเป็นแม่น้ำที่เป็นต้นกำเนิดอารยธรรม อินเดีย อยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศ กลุ่มแม่น้ำคงคา (The Ganga Basin) ถือเป็นอีกอารยธรรมที่สำคัญยิ่งของสังคม วัฒนธรรม และศาสนา ในอินเดีย สดุดีเป็นแม่น้ำที่ไหลผ่านอินเดียโดยมีต้นกำเนิดจากเทือกเขา หิมาลัย คือ แม่น้ำพรหมบุตร (The Brahmaputra River) (Husain 2014: 32-33) จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า วัดสำคัญของอินเดียบางพื้นที่ตั้งอยู่ บริเวณของภูมิศาสตร์ที่ติดกับแหล่งน้ำ จึงได้นำตำแหน่งบริเวณพื้นที่ในการ ตั้งวัดมาตั้งชื่อเพื่อบอกความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งทางภูมิศาสตร์กับ ชื่อวัดสำคัญ ทั้งนี้ คุณค่าของชื่อวัดสำคัญของอินเดียยังชี้ให้เห็นลักษณะ ทางกายภาพในการตั้งถิ่นฐานของผู้คนในบริเวณต่างๆ ซึ่งปฏิเสธไม่ได้เลยว่า การตั้งถิ่นฐานเป็นความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่กับผู้คนอย่างมาก ด้วยเหตุ นี้ผู้วิจัยหวังว่าผู้คนในสังคมจะเห็นความสำคัญของลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่ สัมพันธ์กับวัดสำคัญ ซึ่งผลการวิจัยอาจมีส่วนที่ทำให้ผู้คนและชุมชนได้ ตระหนักถึงสภาพแวดล้อมและการพัฒนาพื้นที่พุ่มน้ำทั้งวัดสำคัญและภูมิศาสตร์ ไกลเคียงให้คงสภาพเดิมไว้ต่อไปในอนาคตได้

4) คุณค่าของชื่อวัดสำคัญที่สะท้อนฐานทรัพยากรทางธรรมชาติ

ฐานทรัพยากรทางธรรมชาติในประเทศอินเดียมีจำนวนมาก ในที่นี้ ผู้วิจัยขอนำเสนอคุณค่าที่สะท้อนผ่านพืชพันธุ์ไม้ 2 ชนิด ที่เชื่อมโยงไปยัง วัฒนธรรมอินเดียอย่างยาวนาน ได้แก่ ดอกบัว และต้นศรีมหาโพธิ์ พืชพันธุ์ ไม้ทั้ง 2 ชนิดนี้ปรากฏในการตั้งชื่อวัดสำคัญด้วย Sangkae (2552: ออนไลน์) นำเสนอเรื่องดอกบัวไว้ว่า ในพุทธศาสนา ดอกบัวเป็นสัญลักษณ์แทนองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมชาติของบัวนั้นยังแฝงปรัชญาลึกซึ้ง เตือนให้นึกถึงธรรมชาติของมนุษย์ที่ย่อมมีกิเลสอวิชชาเป็นเครื่องร้อยรัด มากบ้างน้อยบ้างแตกต่างกันไป ในขณะที่ตำนานการสร้างโลกของศาสนา

ฮินดูระบุว่า พระนารายณ์ทรงรำพึงถึงการสร้างโลก จึงทรงแบ่งภาคออกเป็นพระวิษณุเพื่อให้ปฏิบัติภารกิจตามพระประสงค์ ชาวฮินดูเชื่อว่า ดอกบัวคือต้นกำเนิดของจักรวาล รูปเคารพในศาสนาฮินดูมักเป็นรูปเทพเจ้าประทับอยู่บนดอกบัวขนาดใหญ่

นอกจากนี้ พืชพันธุ์ไม้อย่างเช่นต้นศรีมหาโพธิ์ยังเชื่อมร้อยไปกับการตั้งชื่อวัดสำคัญด้วย ดังนั้น ชื่อวัดสำคัญจึงสะท้อนให้เห็นคุณค่าของพืชพันธุ์ไม้นี้ สุกิจต์ วงษ์เทศ และคณะ (2546: 22) อธิบายความเชื่อของต้นโพธิ์ตามแนวทางของชาวฮินดูไว้ว่า “ผู้ใดทำลายต้นไม้ผู้นั้นบาป ผู้ใดถอนต้นไม้และโคนไม้ลงผู้นั้นทำบาป มีโทษเสมือนกับการค้าสิ่งที่มีชีวิตอื่นๆ ยิ่งต้นโพธิ์เป็นต้นไม้ของพระเจ้าแล้ว การทำลายต้นโพธิ์ควรละเว้นเป็นอย่างยิ่ง” ในขณะเดียวกันก็ได้อธิบายความสำคัญของต้นโพธิ์โดยพิจารณาเฉพาะต้นโพธิ์ที่พุทธคยาว่า ต้นโพธิ์ที่พุทธคยาอันเป็นที่ตรัสรู้ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นับเป็นอนุสรณ์สถานที่มีความค้ำของชาวพุทธ อีกทั้งภูมินามในประเทศไทย อาทิ ภูมินามของภาคเหนือยังได้รับอิทธิพลทางด้านคุณค่าของฐานทรัพยากรธรรมชาติของอินเดียมาใช้ในการตั้งชื่อด้วย ดังชื่อบ้านโพธิ์ชัย หมู่ที่ 15 ตำบลเวียงกลาง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน (โฬหาร รัตนภักดี 2564: 146)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าพืชพันธุ์ไม้สำคัญของฮินดูมีความสัมพันธ์ความเชื่อทางศาสนาที่หลากหลาย คุณค่าของฐานทรัพยากรธรรมชาติล้วนแสดงให้เห็นถึงความผูกพันระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ โดยการหยิบยกนำพืชพันธุ์ไม้ตามธรรมชาติรอบตัวมาใช้ในการตั้งชื่อวัด ตลอดจนจนสามารถกำหนดพฤติกรรมหรือการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมได้ คุณค่าดังกล่าวจึงอาจนำไปสู่การอนุรักษ์ของพืชพันธุ์ไม้สำคัญให้ดำรงอยู่ในสังคมฮินดูต่อไป

5) คุณค่าของชื่อวัดสำคัญที่สะท้อนตัวละครสำคัญในวรรณกรรม อินเดีย

ตัวละครสำคัญในวรรณกรรมอินเดียที่ยังคงแพร่กระจายอยู่สังคมอินเดียตราบนานแสนนานนี้ มักจะมาจากวรรณกรรมมหากาพย์ 2 เรื่อง ได้แก่ มหาภารตะ และรามายณะ ในการศึกษาชื่อวัดสำคัญของประเทศอินเดีย ในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบตัวละครจากเรื่องรามายณะ ได้แก่ พระรามหรือศรีราม เรื่องราวของพระรามสอดคล้องกับการอธิบายเกี่ยวกับพระรามของจิรพัฒน์ ประพันธ์วิทยา (2565: 3-4) ที่อธิบายว่า พระรามหรือศรีราม ตัวละครเอกในวาลมิกิ รามายณะได้รับยกย่องจากมหาชนชาวอินเดียว่าเป็น “มารยาทปुरुโชตม” คือ “ผู้ไม่มีมนุษย์คนใดเทียบได้ด้านความประพฤติที่ถูกต้อง” นอกจากนี้พระรามยังถือเป็นปางอวตารลำดับที่ 7 ของพระวิष्ณู ซึ่งลงมาปราบราชสัตรู มีราวณะเป็นหัวหน้า พระรามจึงทำหน้าที่ถนอมโลกและมีอุปการะคุณอย่างยิ่ง

ไม่เพียงเท่านั้น การศึกษาครั้งนี้นอกจากจะปรากฏชื่อของพระรามในชื่อวัดสำคัญของอินเดีย ยังพบชื่อของหนุมานอีกด้วย จึงสอดคล้องกับทฤษฎีของ ส. พลายน้อย (2559: ออนไลน์) ที่เสนอไว้อย่างน่าสนใจว่า หนุมานเป็นปางที่ 11 ของพระศิวะ เมื่อเป็นเช่นนี้หนุมานจึงได้รับความนับถือ ทั้งนี้หนุมานได้เข้าไปมีบทบาทในเรื่อง มหาภารตะอีกด้วย แม้จะไม่ได้เข้าร่วมรบด้วยตนเอง แต่ก็เป็นผู้เป็นกำลังใจที่สำคัญ เพราะบรรดาศึกของอรชุนมีธงชัยรูปหนุมาน จากทฤษฎีดังกล่าว จะเห็นได้ว่าตัวละครสำคัญในวรรณกรรมของอินเดียมีบทบาทและสัมพันธ์ไปกับการเชื่อเรื่องผู้คน คุณค่าของตัวละครสำคัญล้วนแสดงให้เห็นถึงมโนทัศน์ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของตัวละครสำคัญที่ยังคงไม่เลือนหายไป ทั้งยังนำความเชื่อที่มีอยู่รอบตัวเหล่านั้นมาใช้ในการตั้งชื่อ คุณค่าดังกล่าวจึงอาจนำไปสู่การนำตัวละครสำคัญมาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ซึ่งบ่งชี้ถึงความเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ที่อาจช่วยอำนวยความสะดวกในกิจกรรมของชีวิตเพื่อความสะดวกได้อีกด้วย

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาโครงสร้างภาษาและความหมายที่ใช้ตั้งชื่อวัดสำคัญในประเทศอินเดีย พบว่า โครงสร้างภาษาปรากฏเฉพาะโครงสร้างขยายเนื่องจากวัดเป็นศาสนสถานที่สำคัญที่จะต้องบ่งชี้ว่า วัดสัมพันธ์ไปกับผู้คนหรือสิ่งใดบ้างรอบตัว ดังนั้นการตั้งชื่อวัดจึงปรากฏโครงสร้างขยายเพื่อขยายความหมายให้สัมพันธ์ไปกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว รวมไปถึงต้องปรากฏคำที่สื่อความหมายถึงวัด เช่น คำว่า *m̐dir* (*mandira*) เพื่อบ่งชี้ความเป็นวัดอย่างเด่นชัด ผลการศึกษาในครั้งนี้จึงแตกต่างไปจากงานวิจัยที่ศึกษาชื่อสถานที่ทั่วไป โดยเฉพาะสถานที่พักในประเทศอินเดียของเสกสรรค์ สว่างศรี และพงศธร สุรินทร์ (2565: 215-226) ที่เผยให้เห็นว่า การตั้งชื่อสถานที่พักจะปรากฏทั้งโครงสร้างเดี่ยว และโครงสร้างขยาย โดยเฉพาะโครงสร้างเดี่ยวมักจะปรากฏชื่อบุคคลและวงศ์ตระกูล ซึ่งเป็นชื่อของผู้ประกอบการสถานที่พักและวงศ์ตระกูลของผู้ประกอบการสถานที่พัก ในขณะเดียวกันความหมายที่บ่งชี้ชื่อบุคคลและวงศ์ตระกูลไม่นิยมนำมาตั้งชื่อวัดสำคัญเนื่องจากวัดเป็นสถานที่สำคัญที่ผู้คนในสังคมใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจหรือศูนย์รวมจิตใจของผู้คนในชุมชน จึงไม่ปรากฏความเป็นปัจเจกบุคคลในสถานที่สำคัญ แต่ในงานวิจัยนี้กลับพบเพิ่มเติมว่า ชื่อวัดสำคัญปรากฏวงความหมายของผู้ให้กำเนิดที่สัมพันธ์ไปกับเทพเจ้าสำคัญ เนื่องจากเชื่อว่าผู้ให้กำเนิดจะช่วยปกป้องคุ้มครอง หล่อเลี้ยงจิตใจ รวมไปถึงจรรโลงสังคมดังที่อาทิมา พงศ์ไพฑูลย์ (2565: 79) อธิบายเกี่ยวกับพระนามของพระศรีมหาอุมาเทวีที่สัมพันธ์กับบทบาทในฐานะมารดาของโลกว่า พระนามของพระศรีมหาอุมาเทวีในศาสนาฮินดู (พระแม่อุมา พระแม่ทุรคา พระแม่กาลิ) แสดงให้เห็นถึงบทบาทในการปกป้องคุ้มครอง ซึ่งเรื่องราวเกี่ยวกับพระแม่ที่

คอยปกป้องคุ้มครองสาวก ผู้รักดีและปกป้องความดีปรากฏเสมอใน
เทพปรณัม เทพปรณัมเป็นเรื่องราวที่สร้างแรงบันดาลใจให้กับมนุษย์
ช่วยเหลือเลี้ยงจิตใจ จรรโลงสังคม มาทุกยุคทุกสมัย

การนับถือตัวละครจากวรรณกรรมในฐานะ “สิ่งศักดิ์สิทธิ์” ใน
วัฒนธรรมอินเดีย พบว่า ในชุมชนของอินเดียในแต่ละพื้นที่ที่มีการนับถือตัว
ละครจากวรรณกรรมในฐานะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่จะช่วยดลบันดาลให้ผู้นับถือ
ประสบแต่เรื่องราวที่ดี ซึ่งไม่ปรากฏเพียงในตัวบทวรรณกรรม แต่ยังคงดำรง
อยู่ในสังคมอินเดียปัจจุบัน จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของปฐวิติ มาพบ
(2565: 198) ที่อธิบายว่า ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมไม่เพียงอยู่แต่
ในตัวบทเท่านั้น แต่เป็นบริบทที่ทำให้วรรณกรรมยังคงดำรงอยู่ในสังคม
ปัจจุบัน อีกทั้งยังมีการผลิตซ้ำความเชื่อรูปแบบของรูปเคารพโดยมีฐานมา
จากวรรณกรรมในเหตุการณ์ต่างๆ ดังนั้นการศึกษาเชื่อวัดสำคัญจึงทำให้
เห็นวิธีคิดในการนำเรื่องไปใช้อย่างมีบทบาทในชุมชน ทั้งนี้ การนับถือตัว
ละครจากวรรณกรรมสำคัญของอินเดียยังเป็นสายธารสำคัญที่ส่งอิทธิพล
มายังสังคมไทย โดยเฉพาะการนับถือตัวละครสำคัญจากวรรณกรรมเรื่อง
รามเกียรติ์ในสังคมไทยสะท้อนบทบาทของตัวละครสำคัญ ดังที่ รัตนพล
ชื่นคำ (2564: 400) ค้นพบว่า เรื่องรามเกียรติ์สะท้อนระบบการปกครอง
ตัวละครในเรื่องที่เป็นภาพจำและกลายเป็นตัวละครศักดิ์สิทธิ์ เช่น พระราม
สะท้อนบทบาทของผู้ปกครอง ผู้ปกป้องรักษาคนในชุมชน และหนุมาน
สะท้อนบทบาทของผู้ได้ปกครอง เสมือนทหารที่ถวายความจงรักภักดีและ
ปกป้องคุ้มครองชาวบ้านจากภัยอันตราย อนึ่งการเชื่อมโยงภูมินามสถานที่
กับตัวละครหนุมาน เช่น อำเภอกบินทร์บุรี มีความหมายว่า เมืองแห่งพญา
วานร

นอกจากการนำตัวละครมาใช้ในการตั้งชื่อ ผู้วิจัยยังพบว่าภาษาที่
คนอินเดียนำมาใช้ในการตั้งชื่อวัดสำคัญมีหลากหลาย เช่น ภาษาฮินดี ภาษา

สันสกฤต ภาษาปัญจาปี ภาษาอังกฤษ ฯลฯ สะท้อนให้เห็นว่า อินเดียเป็นประเทศพหุวัฒนธรรม ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า มีการนำภาษาอังกฤษมาใช้ในการตั้งชื่อวัดสำคัญ เนื่องจากในอดีตประเทศอินเดียตกอยู่ภายใต้อำนาจอังกฤษตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 มาจนถึง ค.ศ. 1947 จึงได้รับเอกราช ภาษาอังกฤษจึงเป็นภาษาที่ใช้กันอย่างแพร่หลายอยู่ในอินเดีย มีเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ ตำรา ฯลฯ ที่เผยแพร่เป็นภาษาอังกฤษจำนวนมาก เมื่อจะสื่อเกี่ยวกับสิ่งที่เป็่วิถีชีวิตและโลกทัศน์ของชาวอินเดีย (กุสุมา รักษ์มณี 2547: 103)

การศึกษาชื่อวัดสำคัญของประเทศอินเดีย แสดงให้เห็นว่า วัดสำคัญสะท้อนความสัมพันธ์ของกลุ่มคนกับสิ่งต่างๆ รอบตัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยต่างประเทศที่ศึกษาชื่อต่างๆ เช่น งานวิจัยของ Ollennu et al. (2022: 36-53) ที่ศึกษาชื่อผ้าของชาว Ga และชาว Dangme กลุ่มคนในประเทศกานา ค้นพบว่า กลุ่มคนในประเทศกานานำวัฒนธรรมพื้นเมืองมาใช้ในการตั้งชื่อของผ้า ถัดมาเป็นงานวิจัยของ (Heshu, 2018: 1-13) ที่ศึกษาชื่อบุคคลของชาว Mao Naga เผยให้เห็นว่า ชาว Mao Naga ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยเฉพาะการปลูกข้าว การเลี้ยงปศุสัตว์ และการผลิตเบียร์จากข้าว (ตามลำดับ) อีกทั้งยังมีความเชื่อสูงสุดเกี่ยวกับเทพเจ้าทั้งหลาย ดังนั้นวัฒนธรรมของชนพื้นเมืองเหล่านี้จึงปรากฏในชื่อบุคคลของชาว Mao Naga ด้วย นอกจากนี้ งานวิจัยของ (Agyekum, 2006: 206-235) ได้ศึกษาชื่อบุคคลของชาว Akan ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าชื่อเป็นเครื่องหมายทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีหน้าที่และความหมายเพื่อแบ่งสิ่งต่างๆ ชาว Akan นิยมตั้งชื่อบุคคลด้วยชื่อพืชและสัตว์ โครงสร้างทางร่างกาย และเครือญาติ เป็นต้น สรุปได้ว่า การศึกษาชื่อต่างๆ ในสังคม จะทำให้สามารถเข้าถึงระบบปริชาณ (Cognitive) ซึ่งหมายถึงระบบความรู้ ความคิด มโนทัศน์ และสะท้อนวัฒนธรรมพื้นฐานของกลุ่มคนผู้อยู่อาศัยอยู่ใน

สังคมต่างๆ ได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

เมื่อพิจารณาสภาพสังคมและวัฒนธรรมในปัจจุบัน พบว่า การท่องเที่ยวเชิงศาสนาเป็นการเพิ่มทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจที่ต้องการเสริมสร้างความเจริญทางจิตใจและความเป็นมงคลให้กับชีวิต อีกทั้งเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้แพร่หลาย อนึ่งผู้วิจัยสังเกตว่าปรากฏการณ์มูเตลู⁶สัมพันธ์เชื่อมโยงกับกระแสค่านิยมที่มักจะเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาเพื่อสักการะ ขอพร เข้าวัดถ่มมูคล เครื่องรางของขลัง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของชนัญ วงษ์วิภาค (2552: 54) ที่เสนอว่า ศาสนา ความเชื่อ และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ (วัดสำคัญของประเทศอินเดีย) มีบทบาทหน้าที่ในด้านจิตวิทยาและสังคม ซึ่งช่วยลดความวิตกกังวลในความไม่รู้ให้เป็นที่เข้าใจ ขณะเดียวกันก็ให้ความสบายใจในการเชื่ออำนาจเหนือธรรมชาติว่าจะช่วยตนเองเมื่ออยู่ในเวลาวิกฤต นอกจากนี้ยังเป็นตัวควบคุมพฤติกรรมมนุษย์ให้กระทำในสิ่งที่ถูกและลงโทษในสิ่งที่ผิด ในขณะเดียวกัน ชื่อวัดสำคัญสัมพันธ์กับความเชื่อทางศาสนา จนนำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ต่างๆ เช่น ในสังคมไทยมีการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับเทพเจ้าของอินเดีย เช่น วัดพระตรีมูรติ และวัดพระศรีมหาอุมาเทวี (วัดแขก) (อริบ จันทรสุรีย์ 2564: 230) ชื่อวัดสำคัญที่ใช้ในการมูเตลูล้วนสัมพันธ์กับชื่อเทพเจ้าของอินเดีย ซึ่งได้รับอิทธิพลอย่างยิ่งจากสังคมและวัฒนธรรมอินเดีย

ท้ายที่สุด ผู้วิจัยหวังว่าประโยชน์จากการศึกษาชื่อวัดสำคัญของประเทศอินเดีย จะทำให้ผู้คนในสังคมเข้าใจและยอมรับระบบความรู้ ความคิด มโนทัศน์ ที่แตกต่างของสังคมและวัฒนธรรม ผลการวิจัยนี้อาจจะช่วยให้ผลักดันให้ขยายขอบเขตข้ามศาสตร์กับศาสตร์อื่นๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิง

⁶ มูเตลู หมายถึง การบูชาและความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์เกี่ยวกับเครื่องรางของขลังต่างๆ โดยให้ความหมายไปในเชิงบวก ตัวอย่างเช่น ทำให้รวยขึ้น ทำให้มีเสน่ห์ดึงดูดเพศตรงข้าม ดึงดูดทรัพย์ โชคดี แคล้วคลาดปลอดภัย ฯลฯ (อริบ จันทรสุรีย์ 2564: 227)

ศาสนา ภูมิศาสตร์กับภาษาศาสตร์ พุทธศาสตร์กับวัฒนธรรมศึกษา โดยเฉพาะการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับการมูเตลู ซึ่งผลการวิจัยอาจมีส่วนทำให้ผู้ที่มีความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้า การกำเนิดของศาสนาศาสนาพุทธ หรือสนใจเสริมสร้างความเจริญทางจิตใจและความเป็นมงคลให้กับชีวิตด้วยการเดินทางไปสักการะในสถานที่จริง ซึ่งจะได้รับองค์ความรู้อย่างลึกซึ้งและขยายขอบเขตการศึกษาเกี่ยวกับการตวียามากยิ่งขึ้นต่อไป

ภาษาไทย

กุสุมา รัชมณี, 2547. **สันสกฤตวิจารณ์**. กรุงเทพฯ: หจก.ภาพพิมพ์.

จิรพัฒน์ ประพันธ์วิทยา, 2565. “อุดมคติที่ปรากฏในตัวพระรามซึ่งสะท้อนให้เห็นใน วาลมิกีรามายณะ.” **วารสารวรรณวิทัศน์** 22 (1): 1-28.

ชญญ วงษ์วิภา, 2552. **เอกสารประกอบการสอนวิชาการจัดการการท่องเที่ยว วัฒนธรรม**. นครปฐม: คณะวิทยาการจัดการและคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

บำรุง คำเอก, 2558. **พจนานุกรมอินดี-ไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษา ตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ปฏิวัติ มาพบ, 2565. “ความเชื่อและพิธีกรรมในชุมชนอีสานที่มีภูมินามเกี่ยวข้องกับ เรื่องคันธนาม.” วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปัทมา สว่างศรี, 2559. **เอกสารประกอบการสอน (017101) ภาษาอินดีขั้นต้น 1**. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ผอบ จิ่งแสงสถิตพร และ นางเยาว์ ชาญณรงค์, 2565. “มนต์เสน่ห์อินเดีย.” **วารสาร รามคำแหงฉบับมนุษยศาสตร์** 41 (1): 235-260.

พระศรีรัตนมุนี (ขวัญรัก เกษรบัว) และคณะ, 2562. “ภูมินามวัดในประเทศไทยและ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว: การเปรียบเทียบการตั้ง ชื่อ.” **วารสารบัณฑิตศึกษมหาจุฬาลงกรณ์** 6 (4): 621-638.

ระวี จันทรส่อง, 2562. **ภาษาสันสกฤต สำหรับบุคคลทั่วไป**. เชียงใหม่: ศูนย์บริหาร งานวิจัย สำนักงานมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

รัตนพล ชื่นคำ, 2564. “พิธีกรรมการนับถือตัวละครจากเรื่องรามเกียรติ์ในสังคมไทย.” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.

สมหวัง แก้วสุฟอง, 2561. “การดำรงอยู่ของระบบวรรณะในสังคมอินเดีย.” **วารสาร ปณิธาน: วารสารวิชาการด้านปรัชญาและศาสนา** 14 (1): 115-134.

สุจิตต์ วงษ์เทศ และคณะ, 2546. **พระศรีมหาโพธิ์: จากชมพูทวีปสู่สุวรรณภูมิ**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโคโยต้าประเทศไทย.

เสกสรรค์ สว่างศรี และ พงศธร สุรินทร์, 2565. “ชื่อสถานที่พักในเมืองพาราณสี ประเทศอินเดีย: มุมมองทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์.” **วารสารมนุษยศาสตร์ สาร 23 (1): 209-232.**

เสกสรรค์ สว่างศรี, 2564. **ภารัตต์พิพโกศ: พจนานุกรมคำศัพท์ที่เกี่ยวกับประเทศอินเดีย.** เชียงใหม่: ศูนย์อินเดียศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เสกสรรค์ สว่างศรี, 2565. **ตำราท่องเที่ยวในอินเดีย.** เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย เชียงใหม่.

อชิป จันทรสุริย์, 2564. “มูเตลู: ความเชื่อกับการท่องเที่ยว.” **วารสารทิทัศน์ วัฒนธรรม 20 (1): 220-240.**

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2549. **กว่าจะเป็นนักภาษาศาสตร์.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อาทิตยา พงศ์ไพบูลย์, 2565. “พระศรีมหาอุมาเทวี : อาร์ตเวิร์กของความรักและความ รักดี.” วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาคติชนวิทยา มหาวิทยาลัย นเรศวร.

โอฬาร รัตนภักดี, 2564. “คุณค่าของภูมินามหมู่บ้านในจังหวัดน่าน.” รายงานวิจัย วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาษาอังกฤษ

Agyekum, K., 2006. “The Sociolinguistic of Akan Personal Names.” **Nordic Journal of African Studies 15 (2): 206–235.**

Frake, C. O., 1980. **Language and Culture Description.** Stanford: Stanford Press.

Heshu, L., 2018. “An ethno semantic observation of names: a case study on mao naga personal names.” **the eastern anthropologist 71 (1): 1-13.**

Husain, M., 2014. **Geography of India.** New Delhi: McGraw Hill Education (India) Private Limited.

Ngo, T. D. H., 2016. “The Rise of the Hung Temple: Shifting Constructions of Place, Religion and Nation in Contemporary Vietnam.” Doctoral dissertation. In the Discipline of Anthropology, School of Social Sciences, University of Adelaide.

- Ollennu, Y. A. A. et al., (2022). “A Sociolinguistic Analysis of Cloth Names among the Ga and Dangme People of Ghana.” **Journal of Critical Studies in Language and Literature** 3 (4): 36-53.
- Raj, K., 2022. “Spread of hinduism and hindu temples in myanmar (former burma).” **Monsoon journal** 17 (1): 42-43.
- Sotheavin, N., 2018. “A study of the names of monuments in angkor (cambodia).” **Sophia University Rrpository for Academic Resources** 10 (1): 13-68.
- Tara N. D., 2003. **Liberate the Mahabodhi Temple! Socially Engaged Buddhism, Dalit-Style**. Oxford: Oxford University Press.
- Xiaoxiao, L. & Numtong, K., 2023. “A Study about Naming of Thai-Chinese Temple.” **Chinese Language and Culture Journal** 9 (2): 237–252.

ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

- รัตนาวดี โสมพันธ์, 2566. ขวนสายมูเที่ยวอินเดีย ไหว้เทพฮินดู 9 วัด นมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์บนยอดเขา. ค้นเมื่อ 1 มกราคม 2567, จาก <https://cmu.to/vU2kQ>
- ส. พลายน้อย, 2559. หนุมาน: เทพแห่งสรรพวิทยา. ค้นเมื่อ 4 ธันวาคม 2566, จาก <https://cmu.to/3y9ip>
- Sangkae, 2552. บัว: ราชินแห่งแม่น้ำ. ค้นเมื่อ 28 พฤศจิกายน 2566, จาก <https://cmu.to/vbXsa>

